

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ, ΑΡΧΕΙΩΝ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ – ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Μαρίνα Κομπολύτη

Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών

*Π. Μπακογιάννη 39α, 152 35, Βριλλήσια, Αθήνα
mkompolit@yahoo.com*

Περίληψη: Τα παράγωγα του πολιτισμού, και ως τέτοια ορίζουμε οτιδήποτε αποτελεί προϊόν της διανοητικής, πολιτισμικής και υλικής ανάπτυξης της ανθρώπινης κοινωνίας, αποτελούν την παρακαταθήκη για το μέλλον και την εξέλιξη του πολιτισμού. Τα μουσεία, οι βιβλιοθήκες και τα αρχεία είναι οι οργανισμοί που οφείλουν να συγκεντρώνουν, να επεξεργάζονται, να διατηρούν και να εξασφαλίζουν πρόσβαση στην πολιτιστική κληρονομιά. Η εξέλιξη των τεχνολογιών επικοινωνίας και υπολογιστών τις τελευταίες δεκαετίες και κυρίως η ευρεία χρήση του Παγκόσμιου Ιστού έφερε μεγάλες αλλαγές καθώς αναδείχτηκε σε ένα νέο μέσο επικοινωνίας και διακίνησης πληθώρας πληροφοριών. Σε ό,τι αφορά στα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς ο Παγκόσμιος Ιστός δημιουργεί για πρώτη φορά έναν κοινό χώρο δράσης στον οποίο μοιράζονται κοινές προκλήσεις. Οι προκλήσεις αυτές είναι αδύνατο να απαντηθούν μεμονωμένα. Η συνεργασία ομοειδών αλλά και διαφορετικών ως προς τη λειτουργία ιδρυμάτων, σε πολλά επίπεδα, είναι πια επιτακτική. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι συνεργασίες μεταξύ διαφορετικών ιδρυμάτων, καθώς είναι η πρώτη φορά που καλούνται να συνεργαστούν σε τέτοια έκταση και να παράγουν κοινό έργο. Οι συνεργασίες είναι πολλές και ποικίλουν στο εύρος, στο είδος των συνεργαζόμενων ιδρυμάτων, στο παραδοτέο έργο και στο γεωγραφικό ή γνωστικό αντικείμενο. Ένα από τα είδη συνεργασιών που αναπτύχθηκαν είναι αυτή των μουσείων, των αρχείων και των βιβλιοθηκών με σκοπό τη δημιουργία κοινών βάσεων δεδομένων προσβάσιμων μέσω του Παγκόσμιου Ιστού.

Λέξεις κλειδιά: Βιβλιοθήκες, μουσεία, συνεργασίες

COLLABORATION OF MUSEUMS, ARCHIVES, AND LIBRARIES AIMING AT THE CREATION OF UNION CATALOGUES – APPLICATIONS AND CONSIDERATIONS

5.02

Marina Kompoliti

Athens School of Fine Arts

39a P. Bakogianni str., 152 35, Vrillisia, Athens, Greece

mkompoliti@yahoo.com

Abstract: The development of the WWW creates a common space of action for museums, archives and libraries. For the first time, cultural institutes have their services and material in a common space at the same time. Geographical borders and limits among institutes no longer exist, as the digital form of data and the unified logic in structure, handling and access, create an integrated information space.

Nowadays, cultural institutes have a unified space of action and share common challenges concerning their strategy design, infrastructure, professional development potential as well as goal and mission redefinition. Finally, they are called to meet the needs of an international community with commonly shaped perception of the services demanded. The ideal form of services will be the successful access to heritage through a simultaneous search of all sources on WWW. Those challenges are unlikely to be met individually. Cooperation among institutes different in function is an imperative on various levels. Various efforts have commenced on an international level in that field. In the Nordic countries, the acronym ABM (Archives, Biblioteker, Museums) expressing that effort already exists.

One of the cooperation fields concerns the management patterns of the digitalised material. In order to accomplish that, cultural institutes should function with unified standards of digitalisation, maintenance and documentation or with standards compatible with one another.

The efforts and collaborations which will be presented are mostly among museums and libraries and concern the digitalisation and documentation of the digitalised items as well as conclusions and questions raised by them. As an example, we mention the NOKS programme in Denmark which started in 2001 and in which three archives, three history museums, two art museums and a library participated.

Keywords: Libraries, museums, collaborations

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα παράγωγα του πολιτισμού, και ως τέτοια ορίζουμε οτιδήποτε αποτελεί προϊόν της διανοητικής, πολιτισμικής και υλικής ανάπτυξης της ανθρωπίνης κοινωνίας, αποτελούν την παρακαταθήκη για το μέλλον και την εξέλιξη του πολιτισμού. Τα μουσεία, οι βιβλιοθήκες και τα αρχεία είναι οι οργανισμοί που οφείλουν να συγκεντρώνουν, να επεξεργάζονται, να διατηρούν και να εξασφαλίζουν πρόσβαση στην πολιτιστική κληρονομιά.

Τα αρχεία, τα μουσεία και οι βιβλιοθήκες παίζουν κύριο ρόλο σε ότι αφορά στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και της αξίας της, στη δυνατότητα πρόσβασης στις πηγές, στην ένταξη κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων, στην ανάδειξη της ποικιλίας των πολιτισμών, στη δια βίου μάθηση κ.α.

Η εξέλιξη των τεχνολογιών επικοινωνίας και υπολογιστών τις τελευταίες δεκαετίες και κυρίως η ευρεία χρήση του Παγκόσμιου Ιστού έφερε μεγάλες αλλαγές καθώς αναδείχτηκε σε ένα νέο μέσο επικοινωνίας και διακίνησης πληθώρας πληροφοριών.

Σε ό,τι αφορά στα ιδρύματα πολιτιστικής κληρονομιάς ο Παγκόσμιος Ιστός δημιουργεί για πρώτη φορά έναν κοινό χώρο δράσης στον οποίο μοιράζονται κοινές προκλήσεις. Τα γεωγραφικά σύνορα και τα όρια μεταξύ ιδρυμάτων καταργούνται, καθώς ο ψηφιακός χαρακτήρας των τεκμηρίων και η ενιαία λογική δόμησης, χειρισμού και πρόσβασης δημιουργεί έναν κοινό χώρο πληροφόρησης. Καλούνται να απαντήσουν στις απαιτήσεις ενός παγκόσμιου κοινού με κοινά διαμορφωμένη αντίληψη των υπηρεσιών που επιθυμεί καθώς για πρώτη φορά διαθέτουν σε έναν κοινό χώρο, τις υπηρεσίες τους και το υλικό τους.

Η δημιουργία και η προώθηση καλών πρακτικών, η ανάπτυξη προτύπων για την τεκμηρίωση, ψηφιοποίηση και διατήρηση του υλικού με σκοπό την αύξηση της πρόσβασης και τη συμμετοχή του κοινού οι συνεργασίες μουσείων αρχείων βιβλιοθηκών, η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση του κοινού σε σχέση με τα αρχεία, τα μουσεία, και τις βιβλιοθήκες, ο διάλογος μεταξύ των επαγγελματιών που εμπλέκονται στη διαδικασία της πληροφόρησης, η μελέτη που αφορά στις ανάγκες του χρήστη, είναι κάποιες από τις στρατηγικές που επελέγησαν ώστε να μπορέσουν τα πολιτιστικά ιδρύματα να ανταποκριθούν στις σύγχρονες ανάγκες.

2. ΑΡΧΕΙΑ – ΜΟΥΣΕΙΑ – ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Οι προκλήσεις αυτές είναι αδύνατο να απαντηθούν μεμονωμένα. Η συνεργασία ομοειδών αλλά και διαφορετικών ως προς τη λειτουργία ιδρυμάτων, σε πολλά επίπεδα είναι επιτακτική.

Απαντώντας στις παραπάνω ανάγκες κράτη με ανεπτυγμένους του τομείς της πληροφόρησης και διαχείρισης της γνώσης προχώρησαν αρχικά σε ανακατατάξεις διοικητικής φύσης και στην προώθηση και ανάπτυξη των συνεργασιών μέσω ενιαίου φορέα. Στην Νορβηγία ενοποιήθηκαν διοικητικά τα μουσεία, τα αρχεία και οι βιβλιοθήκες με τη δημιουργία του The Norwegian Archive, Library and Museum Authority 2003¹, το οποίο λειτουργεί υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού. Στις ΗΠΑ δημιουργήθηκε ενιαίος

φορέας, το Institute of Museum and Library Services², με σκοπό την ανάπτυξη του κάθε τομέα χωριστά, τη συνεργασία μεταξύ ομοειδών ιδρυμάτων και δημιουργία συνεργασιών μεταξύ των διαφορετικών τομέων σε εθνικό ή τοπικό επίπεδο. Παράλληλα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο πραγματοποιούνται προγράμματα χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση για την ψηφιοποίηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς όπως το DigiCult που οδηγούν σε διάφορες συνεργασίες μεταξύ ιδρυμάτων.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι συνεργασίες μεταξύ διαφορετικών ως προς τη λειτουργία τους ιδρυμάτων, καθώς είναι η πρώτη φορά που καλούνται να συνεργαστούν σε τέτοια έκταση και να παράγουν κοινό έργο. Οι συνεργασίες είναι πολλές και ποικίλουν στο εύρος, στο είδος των ιδρυμάτων, στο παραδοτέο έργο και στα γεωγραφικό ή γνωστικό αντικείμενο.

Ένα από τα είδη συνεργασιών που αναπτύχθηκαν είναι η συνεργασία μουσείων, αρχείων και βιβλιοθηκών με σκοπό τη δημιουργία κοινών βάσεων δεδομένων προσβάσιμων μέσω του Παγκόσμιου Ιστού, απαντώντας στην ανάγκη ταυτόχρονης αναζήτησης σε όλες τις πηγές, καθώς οι αναζητήσεις ενός ερευνητή δεν καθορίζονται από το είδος και τη μορφή του υλικού. Ο ερευνητής επιθυμεί την πρόσβαση στην πληροφορία ανεξάρτητα από το εάν αυτή βρίσκεται σε μουσείο, σε αρχείο ή βιβλιοθήκη.

Οι εφαρμογές αυτές μπορεί να είναι τοπικού χαρακτήρα, π.χ. για την ανάδειξη της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς, είτε εθνικού με τη συμμετοχή της εθνικής βιβλιοθήκης ή των αρχείων του κράτους ή θεματικές, π.χ. με αφορμή κάποιο γεγονός ή με βάση κάποια γνωστικό αντικείμενο για την ενίσχυση της εκπαίδευσης

2.1. Ιδιαιτερότητες

Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον που παρουσιάζουν αυτού του είδους οι συνεργασίες έχει σχέση με τον διαφορετικό χαρακτήρα των ιδρυμάτων. Ο σκοπός της ίδρυσης κάθε οργανισμού, η ιστορία, η κουλτούρα και οι στόχοι του διαφέρουν. Επίσης το υλικό που διαχειρίζεται και το κοινό που εξυπηρετεί είναι διαφορετικό. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη διαφορετική αντίληψη για τη διαχείριση και την επεξεργασία του υλικού. Η περιγραφή και η δυνατότητα πρόσβασης ή όχι του κοινού σε αυτό αντικατοπτρίζει όλα τα παραπάνω.

Οι βιβλιοθήκες ξεκίνησαν διαχειριζόμενες κυρίως έντυπο υλικό. Η καταγραφή του υλικού γίνεται σε επίπεδο μονάδας και το εύρος της περιγραφής εξαρτάται από τις ανάγκες του κοινού που εξυπηρετεί. Ακολουθούνται πρότυπα περιγραφής και κωδικοποίησης τα οποία επιτρέπουν την εύκολη ανταλλαγή δεδομένων. Οι έρευνες που αφορούν τις ομάδες των

¹ *Ενοποίηση των Norwegian Directorate for Public Libraries, The Norwegian Museum Authority, the National Office for Research Documentation, Academic and Special Libraries σε μια διοικητική αρχή the Norwegian Archive, and Museum Authority υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού.*

² *IMLS. Ιδρύθηκε το 1996 σαν ανεξάρτητο ομοσπονδιακό όργανο με στόχο την ανάπτυξη των μουσείων, των βιβλιοθηκών και των αρχείων και την ενίσχυση της δια βίου μάθησης. Περισσότερες πληροφορίες στο www.imls.gov.*

χρηστών και τις ανάγκες κάθε ομάδας είναι ενταγμένες στις διαδικασίες της βιβλιοθήκης. Οι συνεργασίες μεταξύ των βιβλιοθηκών είναι διαδεδομένες και αφορούν είτε ανταλλαγές, διαδανεισμούς, διατήρηση υλικού, κοινούς καταλόγους και οδηγούν σε πολλές περιπτώσεις στη δημιουργία κοινοπραξιών.

Τα αρχεία περιγράφουν συλλογές και το περιβάλλον μίας συλλογής καθώς το δεύτερο έχει μεγάλη σημασία για την κατανόηση του τεκμηρίου. Σπάνια τα αρχεία φτάνουν στο επίπεδο περιγραφής τεκμηρίου. Υπάρχουν πρότυπα περιγραφής (finding aids). Η ιεραρχική δομή της περιγραφής δεν βοηθά στην ανταλλαγή δεδομένων. Ο τρόπος που τα αρχεία οργανώνονται και περιγράφονται δεν επιτρέπει την εύκολη ανταλλαγή δεδομένων. Δεν είναι πάντα γνώστες του κοινού τους καθώς τα τελευταία χρόνια αναπτύσσονται οι έρευνες χρηστών.

Στα μουσεία η προσέγγιση είναι τελείως διαφορετική. Η περιγραφή του αντικειμένου με σκοπό την ελεύθερη πρόσβαση του χρήστη σε αυτό δεν αποτελούσε σκοπό του μουσείου. Η περιγραφή του έργου θεωρείται πνευματική ιδιοκτησία αυτού που την κάνει. Ο επιμελητής αποτελεί τον ενδιάμεσο κρίκο μεταξύ του αντικειμένου και του κοινού. Ο τρόπος προσέγγισης του έργου από το κοινό είναι πάντα έμμεσος δηλαδή μέσα από εκθέσεις προεπιλεγμένων και ερμηνευμένων από τον επιμελητή αντικειμένων. Πρότυπα στον χώρο των μουσείων άρχισαν να αναπτύσσονται στα τέλη τις δεκαετίας του '80.

Η διαφορετική νοοτροπία και πρακτική κάθε ιδρύματος στην περιγραφή και στη δυνατότητα πρόσβασης που προσφέρει είναι εμφανής από τα παραπάνω.

Οι διαφορές αυτές πρέπει να γεφυρωθούν ώστε να γίνει εφικτή η συνεργασία σε σχέση με την ταυτόχρονη αναζήτηση.

Αναζητώντας τον τρόπο που αντιμετωπίστηκαν και γεφυρώθηκαν οι διαφορές σε ότι αφορά στην περιγραφή των τεκμηρίων εξετάστηκαν οι αναφορές από 3 προγράμματα συνεργασίας τα οποία συνεχίζονται μέχρι σήμερα καθώς και τα αποτελέσματα μίας επιτροπής που σχετίζεται με καθιερωμένους όρους του Γαλλικού Οργανισμού Προτυποποίησης AFNOR (Bourdon 2004). Θα πρέπει να τονιστεί εδώ ότι οι αναφορές αφορούν στις πρώτες φάσεις των προγραμμάτων οι οποίες έχουν ολοκληρωθεί. Για την συνέχιση και την πρόοδο των προγραμμάτων καθώς και τις αλλαγές που αποφασίστηκαν δεν υπάρχουν ακόμα αναφορές.

3. ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ ΜΟΥΣΕΙΩΝ—ΑΡΧΕΙΩΝ—ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ

3.1. *BAM project: Common Internet Portal for Libraries, Archives and Museums (Γερμανία) (<http://bam-portal.de>)*

Ξεκινά το 2001 με συμμετοχή των Archive Directory of Baden–Württemberg, της Library Service Center Baden–Württemberg και το Museum for Technology and Labour at Mannheim με σκοπό τη δημιουργία κοινής βάσης μεταδεδομένων προσβάσιμης από τον Παγκόσμιο Ιστό η οποία θα επιτρέπει την ταυτόχρονη αναζήτηση σε ψηφιοποιημένο υλικό και στα τρία ιδρύματα σε συγκεκριμένους θεματικούς τομείς.

Στόχος είναι η αναζήτηση σε πλήρες κείμενο και σε καθορισμένα πεδία με την υποστήριξη λέξεων–κλειδίων και θεματικών επικεφαλίδων. Ο κατάλογος εμπλουτίζεται συνεχώς.

Η απλή αναζήτηση μπορεί να γίνει με λέξεις κλειδιά ενώ η σύνθετη με 10 καθορισμένα πεδία. Η επιστροφή των αποτελεσμάτων γίνεται σε 3 στήλες. Η πρώτη αφορά το υλικό της βιβλιοθήκης, η δεύτερη το υλικό του αρχείου και η τρίτη το υλικό του μουσείου. Η εγγραφή είναι συνοπτική και δίνονται τα στοιχεία του ιδρύματος στο οποίο ανήκει και είναι δυνατή η σύνδεση με το ίδρυμα όχι όμως με την εγγραφή.

3.2. *Heritage West* (<http://www.cdp.aclin.org>)—*Colorado Digitization Program (CDP)* (ΗΠΑ)

Το CDP ξεκίνησε το 1998 με τη συμμετοχή 40 ιδρυμάτων (αρχεία, μουσεία, βιβλιοθήκες και ιστορικές κοινότητες). Σκοπός ήταν η ψηφιοποίηση και κατ' επέκταση η δυνατότητα ταυτόχρονης αναζήτησης στα ψηφιοποιημένα τεκμήρια όλων των συμμετεχόντων, με σκοπό την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω του Παγκόσμιου Ιστού. Το CDP συγκεντρώνει τα μεταδεδομένα ψηφιακού υλικού διαφορετικών βάσεων που δημιουργούνται στο πλαίσιο παράλληλων προγραμμάτων ψηφιοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς σε διαφορετικές πολιτείες των ΗΠΑ.

Στον ιστότοπο με τίτλο *Heritage West* είναι δυνατή η ταυτόχρονη αναζήτηση σε όλες τις βάσεις. Η αναζήτηση μπορεί να γίνει λέξεις–κλειδιά ή με επιλογή του Ιδρύματος που κατέχει μια συλλογή και την αναζήτηση τίτλου/συγγραφέα/θέματος και ημερομηνίας.

Η επιστροφή των αποτελεσμάτων γίνεται σε ενιαίο κατάλογο συνοπτικών εγγραφών. Στη συνοπτική εγγραφή δεν φαίνεται το είδος του υλικού στο οποίο αναφέρεται η περιγραφή. Για την αναλυτική εγγραφή υπάρχει σύνδεσμος που παραπέμπει στην εγγραφή του καταλόγου του Ιδρύματος που κατέχει το υλικό.

3.3. *NOKS (Δαβία)* (<http://www.cdp.aclin.org>)

Ξεκινά το 2001 με τη συνεργασία τριών ιστορικών μουσείων, δύο μουσείων τέχνης, και μίας βιβλιοθήκης. Καταχωρήθηκαν οι εγγραφές των τελευταίων 15 χρόνων και από τις 115.000 συνολικά εγγραφές οι 8.000 αφορούν ψηφιακό υλικό. Η αναζήτηση μπορεί να γίνει με λέξεις–κλειδιά και να περιοριστεί με γεωγραφικό προσδιορισμό, με προσδιορισμό του είδους του υλικού ή το είδος των ιδρυμάτων. Η επιστροφή των αποτελεσμάτων γίνεται με συνοπτική εγγραφή η οποία περιέχει την πληροφορία για το είδος του υλικού και από ποιο ίδρυμα προέρχεται η εγγραφή.

3.4. *Περιγραφή υλικού*

Οι εγγραφές που διαχειρίστηκαν και τα τρία προγράμματα προέρχονταν από διαφορετικά πρότυπα, αυτό σημαίνει διαφορετικό τρόπο περιγραφής, δομής και κωδικοποίησης. Έπρεπε λοιπόν να βρεθούν τα κοινά στοιχεία που θα μπορούσαν να περιγράψουν όλα τα είδη τεκμηρίων. Καθώς τα προγράμματα τα οποία βρίσκονταν σε εξέλιξη δεν είχαν σαν στόχο τη δημιουργία κοινού προτύπου στράφηκαν στη λύση ενός ενδιάμεσου. Εντόπισαν τα πεδία εκείνα που θα μπορούσαν να περιγράψουν όλα τα είδη του υλικού περιληπτικά

και αναζήτησαν το σχήμα που θα μπορούσε να τα περιγράψει. Το Dublin Core (DC) λόγω της απλότητας, της εύκολης προσαρμογής του και της έκφρασής του σε XML θεωρήθηκε ιδανική λύση.

- Έγινε αντιστοίχιση των κοινών πεδίων των προτύπων στα πεδία του DC.
- Στη συνέχεια έγινε μετατροπή των ήδη υπαρχόντων εγγραφών σε DC.
- Σε ότι αφορά στα θέματα η αντιμετώπιση κάθε προγράμματος ήταν διαφορετική.
- Στο NOKS προχωρούν σε συγχωνεύσεις θεμάτων με σκοπό να μειωθεί ο αριθμός τους. Αντίθετα στο Heritage West χρησιμοποιούν τον θησαυρό TGM και τα τοπικά θέματα, τα οποία διατηρούνται, ξεχωρίζουν με έντονα γράμματα.

3.5. Οφέλη

Πέρα από το προφανές, δηλαδή τη διευκόλυνση της έρευνας μέσα από την ταυτόχρονη αναζήτηση, το κέρδος από τις συνεργασίες ήταν μεγάλο.

Αυτό το οποίο τονίστηκε σε όλες τις αναφορές είναι η επιτυχία των συνεργασιών.

Θεωρήθηκε ιδιαίτερα σημαντικό το ότι κατάφεραν να συνεργαστούν και να φέρουν σε πέρας ένα κοινό έργο τελείως διαφορετικοί οργανισμοί, και η παρατήρηση δεν αφορά το διοικητικό μέρος αλλά τη διαφορετική νοοτροπία του κάθε ιδρύματος.

Συνεργάστηκαν δημόσιες με πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες, μουσεία με βιβλιοθήκες, μικρά μουσεία με μεγάλες βιβλιοθήκες και κατάφεραν να φτάσουν σε ένα πολύ καλό αποτέλεσμα. Οι εργαζόμενοι στα διάφορα ιδρύματα γνώρισαν και αναγνώρισαν τις διαφορές και τις ιδιαιτερότητες κάθε ιδρύματος και αποκτήθηκε μια συνολική εικόνα για τα ιδρύματα που διαχειρίζονται την πολιτιστική κληρονομιά.

Για πρώτη φορά μελετήθηκαν τα πρότυπα και των τριών ιδρυμάτων μαζί με στόχο τον εντοπισμό των κοινών σημείων. Αυτές οι συνεργασίες αποτελούν τη βάση για μελλοντικές συνεργασίες.

Διαπιστώθηκε η ανάγκη για κοινή ορολογία τουλάχιστον σε ότι αφορά στην επικοινωνία μεταξύ των εμπλεκόμενων επιστημόνων.

Αυξήθηκε η πρόσβαση σε διαφορετικές συλλογές και κυρίως σε μικρά ιδρύματα τα οποία επωφελήθηκαν και σε θέματα τεχνολογίας.

Τέλος, συστάθηκαν επιτροπές η οποίες εξέδωσαν καλές πρακτικές για την ψηφιοποίηση και την περιγραφή των αντικειμένων οι οποίες είναι διαθέσιμες σε κάθε ενδιαφερόμενο.

3.6. Προβλήματα

Τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν αφορούσαν κυρίως την εφαρμογή. Καταρχήν υπήρξαν προβλήματα στην αντιστοίχιση του DC με το εκάστοτε πρότυπο μεταδεδομένων. Οι περιγραφικές πληροφορίες έπρεπε από σύνθετα πεδία να μεταβούν σε απλά, διαφορετικά πεδία χρειάστηκε να συμπυκνωθούν σε ένα πεδίο κ.α. Επίσης, επειδή κάθε πεδίο έχει διαφορετικές ανάγκες περιγραφής και σημασία ανάλογα με το είδος του υλικού και το

ίδρυμα στο οποίο ανήκει δημιουργήθηκαν προβλήματα κατά τη διαμόρφωσή του. Ακόμα οι ονομασίες των πεδίων πολλές φορές έχουν διαφορετική έννοια σε κάθε ίδρυμα. Τα προβλήματα αυτά λύθηκαν με αποφάσεις που αφορούσαν απλουστεύσεις και γενικεύσεις.

Ένα εξίσου σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίστηκε αφορούσε τα θέματα τους καθιερωμένους όρους και τους θησαυρούς. Λόγω της ιδιαιτερότητας κάθε ιδρύματος υπήρχε μεγάλη διαφορά στο βάθος των θεμάτων και στον τρόπο έκφρασής τους. Στα συνεργαζόμενα ιδρύματα υπήρχαν από τοπικά θέματα μέχρι ταξονομίες των οποίων οι όροι είναι άγνωστοι στο πλατύ κοινό. Το αποτέλεσμα ήταν η επικάλυψη θεμάτων, η ποικιλία έκφρασής τους, η αδυναμία διασύνδεσής τους και η διαφορά στο βάθος της ανάλυσης του κάθε γνωστικού τομέα.

Επίσης, η χρήση των θεματικών όρων διαφέρει από ίδρυμα σε ίδρυμα. Η επιτροπή των καθιερωμένων όρων που συστάθηκε για να μελετήσει ένα μοντέλο καθιερωμένων όρων κοινών για μουσεία, βιβλιοθήκες και αρχεία αντιμετώπισε πρόβλημα με διάφορους όρους οι οποίοι είχαν διαφορετική έννοια, π.χ. η λέξη *place* μπορεί να αντιστοιχεί σε τόπο αλλά και σε κτίριο ή έναν οργανισμό (Bourdon 2004). Όλα τα παραπάνω δημιουργούν προβλήματα στην θεματική αναζήτηση και κατά συνέπεια στον εντοπισμό του υλικού.

Να τονίσουμε εδώ ότι δεν υπήρξαν διοικητικά προβλήματα καθώς στις χώρες που έγινε η εφαρμογή τα μουσεία, τα αρχεία και οι βιβλιοθήκες υπάγονται στον ίδιο φορέα, ή υπάρχει ενιαίος φορέας συντονισμού των προγραμμάτων. Στην Ελλάδα είναι πιθανό να υπήρχαν προβλήματα εξαρχής καθώς διοικητικά όχι μόνο τα ετερογενή αλλά και ομογενή ιδρύματα ανήκουν σε διαφορετικές υπηρεσίες. Μια εμπειρία είχε ήδη το Πανεπιστήμιο του Αιγαίου προσπαθώντας να συντονίσει και να υλοποιήσει την Κιβωτό του Αιγαίου (Σοφούλης 1999).

4. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

Διάφοροι προβληματισμοί υπάρχουν σε ότι αφορά τις συνεργασίες για τη δημιουργία κοινών βάσεων.

Καταρχήν για το εύρος των συνεργασιών. Είναι απαραίτητο να συνεργάζονται όλα τα ιδρύματα μεταξύ τους ανεξαρτήτως γνωστικού αντικειμένου; Στην περίπτωση αυτή θα έχουμε τεράστιους κοινούς καταλόγους, οι οποίοι, με τα περιορισμένα δεδομένα που χρησιμοποιούνται, θα έχουν πολύ μεγάλη επιστροφή αποτελεσμάτων με μικρή ακρίβεια.

Οι συνεργασίες μπορούν να γίνονται επιλεκτικά και να βρεθεί τρόπος έκφρασης των περιγραφόμενων αντικειμένων μεταξύ των συνεργαζόμενων ιδρυμάτων. Να υπάρχει μια θεματικά προσανατολισμένη συνεργασία. Για να μην εμποδίζεται η πρόσβαση κάθε ενδιαφερόμενου μπορεί να υιοθετηθεί το DC για τις βασικές ανάγκες της περιγραφής και το OAI-PMH ώστε να μπορεί να γίνει *harvesting* των μεταδεδομένων.

Ο δεύτερος προβληματισμός αφορά στη χρήση του Dublin Core.

Από μεταδεδομένα πλούσια σε πληροφορίες πάμε στο DC το οποίο είναι φτωχότερο στη περιγραφή. Με αυτόν τον τρόπο υπάρχει απώλεια πληροφοριών, οι οποίες είναι πιθανό να είναι ουσιαστικές για τον ερευνητή. Ένα απλό παράδειγμα αφορά στο στοιχείο Creator με τη χρήση του οποίου θα χαθεί ο ιδιαίτερος ρόλος που έχει το άτομο ή το συλλογικό όργανο στη δημιουργία του αντικειμένου.

Επίσης, δεν εξυπηρετείται η αναζήτηση με τόσο φτωχά μεταδεδομένα καθώς εάν το αίτημα του ερευνητή δεν είναι συγκεκριμένο (γνώση του ακριβή τίτλου κλπ.) έχει πολύ λίγες δυνατότητες να θέσει όρια στην αναζήτηση και σαν αποτέλεσμα θα έχει πολλές επιστροφές. Η απλότητα του DC για την οποία επελέγη είναι ταυτόχρονα και το βασικό του πρόβλημά του.

Τέλος, σύμφωνα με τον Sieglerschmidt (2006) όλα τα μεταδεδομένα που έχουν χρησιμοποιηθεί μέχρι στιγμής δεν έχουν ευέλικτη δομή, αφού η σχέση μεταξύ των στοιχείων χάνεται καθώς παρατίθενται παράλληλα και όχι ιεραρχικά. Σαν αποτέλεσμα υπάρχει ανάγκη σύνθετης στρατηγικής αναζήτησης για να φτάσει ο ερευνητής στο επιθυμητό αποτέλεσμα.

Σαν λύση στα παραπάνω θέματα προτείνεται μια θεματικά προσανατολισμένη συνεργασία. Οι συνεργασίες δηλαδή να γίνονται επιλεκτικά ώστε να βρεθεί τρόπος έκφρασης των περιγραφόμενων αντικειμένων μεταξύ των συνεργαζόμενων ιδρυμάτων, τα οποία θα έχουν περισσότερα κοινά στοιχεία περιγραφής και δεν θα χρειαστεί να περάσουν σε γενικές και απλουστεύσεις. Για να μην εμποδίζεται η πρόσβαση κάθε ενδιαφερόμενου μπορεί να υιοθετηθεί το DC για τις βασικές ανάγκες της περιγραφής και το OAI-PMH ώστε να μπορεί να γίνει harvesting των μεταδεδομένων.

Επίσης, μπορεί να εφαρμοστεί η περιγραφή σε επίπεδο συλλογής με τη χρήση μεταδεδομένων όπως το RLS (RSLP και UKOLN 2001), ώστε να εξυπηρετηθεί η αναζήτηση. Το κριτήριο του διαχωρισμού των αντικειμένων σε συλλογές εξαρτάται από τις ανάγκες που εξυπηρετεί ο κάθε κατάλογος. Το κριτήριο μπορεί να είναι θεματικό, γεωγραφικό, υλικό κ.α.

Τα προγράμματα που αναφέραμε συνεχίζονται και υπάρχουν και άλλα που βρίσκονται σε εξέλιξη. Η πρώτη φάση έχει τελειώσει και αναγνωρίζοντας και εντοπίζοντας τα προβλήματα που προέκυψαν από τις μέχρι τώρα εφαρμογές προχωρούν σε νέες αναζητήσεις σε ότι αφορά στα μεταδεδομένα με κύριο στόχο την καλύτερη περιγραφή που οδηγεί στην καλύτερη δυνατή ανάκτηση πληροφοριών και τεκμηρίων. Υπάρχει μία γενικότερη στροφή προς το εννοιολογικό μοντέλο CIDOC/CRM με την πεποίθηση ότι θα μπορέσει να γεφυρώσει τις διαφορές περιγραφής μεταξύ των ιδρυμάτων (Gill 2004).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Abm Utvikling 2006. Norwegian Archive, Library and Museum Authority, <http://www.abm-utvikling.no/om/english.html> (πρόσβαση 30 Ιουνίου 2006).
- Baily–Hainer, B. και R. Urban 2004. The Colorado digitations program: a collaboration success story *Library Hi Tech* 22, (3): 254–262.
- Bourdon, F. 2003. Modelling authority data for libraries, archives and museums: a project in progress at *AFNOR*, <http://eprints.rclis.org/archive/00000268> (πρόσβαση 3 Αυγούστου 2006).
- Calimera 2005. Case study: 6 Bam project: Common internet portal for libraries, archives and museums (Germany), <http://calimera.org/tool-kit/case6.htm> (πρόσβαση 30 Ιουνίου 2006).
- Colorado Digitization Program 2006. Strategic plan 2003–2006, <http://www.cdpheritage.org/cdp/strategicPlan.cfm> (πρόσβαση 30 Ιουνίου 2006).
- Fox, M. 2005. Three in one: archives, libraries and museums under one roof. Εργασία στο 2005 July RLG Members Forum: Libraries, Archives, & Museums – Three–Ring Circus, One Big Show?, <http://www.rlg.org/en/downloads/2005membforum/fox.doc> (πρόσβαση 30 Ιουνίου 2006).
- Gill, T. 2004. Building semantic bridges between museums, libraries and archives: the CIDOC Conceptual Reference Model. *First Monday* 9, (5), http://firstmonday.org/issues/issue9_5/gill/index.html (πρόσβαση 3 Αυγούστου 2006).
- Hedegaard, R., A. Hellum και J. Topholm 2005. NOKS: a searchable cultural and historical database from Denmark: an ALM project (Archive–Library–Museum). *Library Hi Tech News* 22, (2): 19–20.
- Hindal, S. και E.H. Wyller 2004. The Norwegian Archive, Library and Museum Authority – our role in a society based on knowledge and culture. *Library Review* 53, (4) 207–212.
- Macgregor, G. 2003. Collection–level description: metadata of the future? *Library Review* 52, (6): 247–250.
- Maier, G. 2002. Common internet portal for libraries, archives and museums – Bam Portal. Εργασία στο *8th IFLA General Conference and Council, Libraries for Life: Democracy, Diversity, Delivery*, August 18–24 2002, Glasgow, Scotland, <http://www.ifla.org/IV/ifla68/papers/023-144e.pdf> (πρόσβαση 3 Αυγούστου 2006).
- Polfreman M. Museums and images JISC–FAIR cluster group – Cross domain searching of library, archive and museum metadata–some consideration. Εργασία στο 2005 July RLG Members Forum: Libraries, Archives & Museums – Three–Ring Circus, One Big Show?, <http://www.rlg.org/en/downloads/2005membforum/murphy.ppt> (πρόσβαση 30 Ιουνίου 2006).
- Ray, J. 2004. Connecting people and resources: digital programs at the institute of museum and library services. *Library Hi Tech* 22, (3): 249–253.

- Roel, E. 2005. The MOSC project: using the OAI-PMH to bridge metadata cultural differences across museums, archives and libraries. *Information Technology and Libraries* 24, (1): 22–24.
- RSLP και UKOLN 2001. RSLP Collection Description, <http://www.ukoln.ac.uk/metadata/rslp/> (πρόσβαση στις 03 Αυγούστου 2006).
- Sieglerschmidt J. 2006. Convergence of internet services in the cultural heritage sector—the long way to common vocabularies, metadata formats, ontologies, <http://titan.bsz-bw.de/cms/service/museen/publ/goeteizvhjs.pdf> (πρόσβαση στις 31 Αυγούστου 2006).
- Σοφούλης, Κ. 1999. Κιβωτός του Αιγαίου: Ένα πρόγραμμα της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου του Αιγαίου, για τη δημιουργία της εικονικής παρακαταθήκης των πολιτισμικών τεκμηρίων του αρχιπελάγους, <http://www.lib.aegean.gr/ark/GREEK/news1.htm> (πρόσβαση 30 Ιουνίου 2006).